

Liv Vedeler

Sosial mestring i barnegrupper

UNIVERSITETSFORLAGET

© Universitetsforlaget 2007

ISBN 978-82-15-01136-3

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget AS

Postboks 508 Sentrum

0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Omslag: Substans/Mette Gundersen

Sats: Rusaanes Bokproduksjon AS

Trykk og innbinding: AIT Trykk Otta AS

Boken er satt med: New Baskerville 10,5/13

Papir: 80 g Ensolux Cream 1,5

Innhold

Forord	9
Kapittel 1	
Sosial mestring i barnegrupper	11
Mål og hensikt med boken	11
Sosial kompetanse, sosiale ferdigheter og sosiale mestringsstrategier	13
Sosial kompetanse	14
Sosiale ferdigheter	15
Sosiale mestringsstrategier	16
Bokens tema og oppbygning	16
Kapittel 2	
En mestringsmodell med vekt på utvikling av barns ressurser	18
Fokus på positive vekstfaktorer	18
Vekt på barns ressurser og muligheter (salutogenisk orientering)	19
Sense of coherence	20
Mestring	22
En prosessmodell for kartlegging av mestringsressurser og mestringsstrategier	24
Problemer/ utfordringer	24
Kartlegging av mestringsressurser	26
Mestringsstrategier	28
Kapittel 3	
Sosial kompetanse	31
Innledning	31
Teoretiske perspektiver på sosial kompetanse	32

Kriterier for sosial kompetanse	32
Sosiale ferdigheter	33
Kameratstatus som indikator for sosial kompetanse.	34
Funksjonell tilnærming til sosial kompetanse.	37

Kapittel 4

Læring av nøkkelferdigheter i de første leveår	41
Sosialt samspill som forutsetning for utvikling	41
Førspåklig utvikling	43
Spedbarns ressurser, tidlig kommunikasjon og samlekens betydning.	45
Læring av nøkkelferdigheter	48
Kontakt, samspill og utvikling av dialogkompetanse	49
Imitasjon av lyd, stemme, bevegelser og gester.	49
Fastholding i hukommelsen av objekter og personer (objektpermanens).	50
Årsak–virkning-oppfattelse	51
Romforhold	51
Sette objekter i sammenheng med hverandre	52
Bruk av middel for å nå et mål.	52
Symbolfunksjoner (forestillingsbilder)	52
Hjelp til mestring hos sped- og småbarn som har funksjonsvansker	54

Kapittel 5

Språk, kommunikasjon og sosial kompetanse	57
Om sammenhenger	57
Språkets aspekter.	58
Lyd/fonem og ord/mening.	58
Setning/struktur (syntaks).	59
Språkets kreativitet	59
Språkpragmatikk	61
Språkbruk, kommunikasjon og sosial kompetanse.	61
Utvikling av språkbruk eller pragmatikk	63
Hvordan blir barn venner?	67
Basisferdigheter i sosial kompetanse	71

Kapittel 6

Sosiale ferdigheter i leke- og kameratgrupper 72

    Muligheter for sosial utvikling i kameratgrupper 72

    Utviklingsrelaterte forventninger til sosial atferd 73

    Leke- og kameratgrupper 74

    Hvordan få adgang til kameratgruppen? 77

    Hvordan bidra til å opprettholde og videreutvikle leken
    når du har blitt med? 80

Kapittel 7

Konflikt og konfliktløsningsstrategier 85

    Konflikt 85

    Om konflikt og konfliktløsning generelt 87

    Konfliktårsaker i barnegrupper 90

    Konfliktløsningsstrategier 92

    Sammenfattende kommentar 97

Kapittel 8

Sosial mestring hos barn med behov for særskilt hjelp 98

    Alle barn kan få problemer med sosial mestring 98

        Sosiale informasjonsprosesser 99

        Emosjonell regulering 100

    Sosial mestring hos barn som har sansemotoriske
    funksjonshemninger 101

    Sosial mestring hos barn som har utviklingshemning 104

    Sosial mestring hos barn som har språkvansker 105

    Mangelfull sosial mestring hos barn som har sosiale og
    emosjonelle vansker 107

    Avsluttende kommentar 109

Kapittel 9

**Observasjon av barns sosiale kompetanse og
praktisk-pedagogisk tilnærming til bedre mestring** 112

    Pedagogiske utfordringer 112

    Kartlegging av sosial kompetanse i kameratgrupper 114

        Observasjon av adgangsstrategier 115

        Observasjon av interaksjon mellom barn i leke- og
        kameratgrupper 116

        Observasjon av konflikt og konfliktløsningsstrategier 118

Pedagogisk tilnærming til bedre sosial mestring i barnegrupper	119
Voksnes tilrettelegging av leke- og kameratgruppe- aktiviteter	120
Voksnes styrking av barn–barn-interaksjoner, informasjonsprosesser og felles forståelse	123
Prososial atferd, empati og samarbeidslæring	126
Referanser	127
Vedlegg 1	
Atferd i ulike lekesituasjoner	136
Vedlegg 2	
Observasjon av kameratrelasjoner og sosiale mestringsstrategier	138
Sosiale mestringsstrategier i kameratgrupper	138
1 Sosial tilknytning i kameratgrupper	138
1.1 Barnets intensjoner med å ta sosiale initiativer	140
1.2 Barnets intensjoner med å ta sosiale initiativer	140
1.3 Hvordan lykkes barnet med sine sosiale initiativer?	140
2 Adgangsstrategier	141
2.1 Innledende strategier (for å få bli med i gruppen)	142
2.2 Andre forsøk	143
2.3 Strategier som ofte gjør det vanskelig å få tilgang til kameratgruppen	144
3 Viktige strategier når barn har fått adgang til gruppen og deltar i aktiviteten	144
3.1 Følelsesmessig regulering	145
3.2 Gjensidighet og felles forståelse	149
3.3 Vedlikeholde aktiviteten	148
4 Konfliktløsnings strategier	148
4.1 Årsak til konflikt	149
4.2 Reaksjon på initiativ som resulterer i konflikt	150
4.3 Konfliktløsningsstrategier	151
4.4 Generelle strategier som skaper vansker i forbindelse med	153